

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №32
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«19» маусымға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «18» маусым күні 20 сағаттан «19» маусым күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 18.06.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Саханова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «19» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 8-13 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 17-22 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-18,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік- шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 12-17 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 8-13 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 24-29 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 23-28 жылы, күндіз 38-43 градус өте қатты ыстық.
Сауыр	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-батыстан, солтүстіктен жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы.
Тарбағатай	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-батыстан, солтүстіктен жел соғады, күші 9-14, түнде кей жерлерде 15-20 м/с, күндіз 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 17-22, кей жерлерде 26 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-батыстан, солтүстіктен жел соғады, күші 9-14, түнде кей жерлерде 15-20 м/с, күндіз 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, кей жерлерде 18, күндіз 17-22, кей жерлерде 14 градус жылы.

2024 жылғы 18 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Саға – Приходная ө. және Есік қ. – Есік ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 1 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 5 °С-тан 22 °С оң мән аралығында. 18 маусым күні сағат 5-те нөлдік изотерма 3985 м биіктікте болды.

**2024 ж. "18" маусымдағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 17.06	Мин. 18.06	08 сағ. 18.06	Күндіз 17.06	Түнде 18.06	Орт. 17.06	08 сағ. 18.06	Орт. 17.06	Макс. 17.06	08 сағ. 18.06		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	10.7	5.2			0.5							
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			9.0			266	264				-1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			9.0			558	558				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	19.5	12.1										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			17.0			278	277	2.73	2.80	2.67	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			20.0			118	117				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			18.0			55	55	0.17	0.17	0.17	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			17.0			195	192	3.04	3.13	2.62	-3	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			20.0			257	257				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			12.0			315	313	3.01	3.01	2.46	-2	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			18.0			275	274				-1	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			17.0			95	95				0	*
13	Проходная	саға ГБ	1422			21.0			285	284	2.33	2.46	2.29	+1	*
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			19.0			219	218	1.70	1.73	1.66	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			22.0			289	288	5.76	5.85	5.67	-1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			19.0			116	115	10.31	10.53	10.09	-1	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			17.0			215	215				+1	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			21.0			198	198				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	15.1	8.4				-116	-108				+12	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				14.0			109	105				+4	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				16.0			254	253	21.9	22.5	21.2	0	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							130	130	5.08	5.08	5.08	0	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«19» маусымға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 3985 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы бұрынғыдай жоғары. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-14,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-18,0 мм), найзағай күтіледі. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы азайды, бірақ критериалды мәнге жақын. Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасақан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы азайды, бірақ критериалды мәнге жақын. Өткінші жаңбыр (1,0-6,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Түнде кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктікте орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Түнде кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Орта таулы аймақ негізінен қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.